

B. ZAHRANIČNÍ.

Korespondence o odzbrojení mezi Německem a Francií. — Římská schůzka Simon-Mussolini. — Rumunské volby a smrt Joana Ducy. — Balkánský pakt. — Hospodářská a politická Malá dohoda. — Situace na dalekém východě. — Nová rakouská krise a italská návštěva.

Francie přijala zásadu přímého jednání s Německem jen přesně v mezích stanovených předsednictvem odzbrojovací komise samotné, to jest pouze jako „jednání paralelní a přípravné“ pro obnovu prací ženevských. Nedošlo k žádným dramatickým schůzím mezi představiteli obou států, jen berlínský a pařížský vyslanec vstoupili v činnost za účelem převážně informativním, a v podobném smyslu byl v Berlíně činný i vyslanec britský. Výsledek tohoto šetření byl shrnut v memorandum, které krátce před vánocemi odevzdal na Quai d'Orsay vyslanec Francois Poncet. Poněvaž šlo tu jen o podklad jednání, který vyžadoval doplnění ústním výkladem, nebyl text v celku nikdy uveřejněn. Do veřejnosti proniklo jen tolik, že Německo žádá armádu 300.000 mužů, sloužících jeden rok, místo dosavadní Reichswehr o 100.000 mužích námezdních. Tím by se ovšem za čas vytvořily i značné vycvičené rezervy. Výzbroj této armády byla by určena termínem zbraní defenzivních, to jest Německo vzdávalo by se jen těch kategorií, které odzbrojovací konvencí byly by zakázány i všem státům ostatním a požadovalo by ihned všechny zbraně, jež zůstanou Francii a druhým státům. Pokud jde o organizace tak zv. polovojenské (hitlerovské úderné oddíly), prohlašuje je německá vláda za neškodné tělovýchovné spolky, které mohou mít význam nanejvýš vnitropolitický. Za přiznání rovnoprávnosti ve zbrojení nabízelo Německo jednak přijetí mezinárodní efektívni kontroly i pro ty organizace polovojenské, jednak sjednání zvláštních neúčinných paktů se všemi sousedy. Tím má býti o bezpečnost Francie a míru vůbec dostatečně postaráno. Německá nabídka ve své formě zdvořilá a konciliantní nemohla ovšem býti a priori odmítnuta, a v Anglii netajili se značnou mírou souhlasu. Zdálo se jim, že Německo přece jen přistupuje na zásadu omezení výzbroje, i když žádá více než má dosud a stejně s ostatními. Ve Francii musili však podrobit situaci přísnějšímu rozboru a poukázali zejména na to, že Německo míří rozhodně na zdvižení dosavadní úrovně, čímž rovnováhu nejen posunuje, nýbrž udává jiný tón. Za takovýchto okolností nemohlo by se již mluvit vlastně o odzbrojení, nýbrž o znovuvyzbrojení, a bylo by těžko očekávat od sousedů Německa, aby přihlíželi sesílení bojové kapacity Německa lhostejně. Německá nabídka sama předpokládala, že druhé státy nebudou svou výzbroj snižovat při zvyšování německé, ale ani na tom nemohlo by se zůstat, z pouhého pudu sebezáchovy byly by přímo ohrožené státy vedeny ku zvyšování také svého vlastního zbrojení. To by znamenalo rozpoutání nových neomezených závodů a návrat k poměrům předválečné anarchie ve zbrojení. — Francouzská odpověď, odevzdaná v Berlíně na Nový rok, vycházela právě z těchto úvah. Francie nemůže připustit zvrácení celého dosavadního směru odzbrojovací politiky, právě tak, jako nepřipustila odvrát od metod ženevských ku starému imperialismu. Řešení možno hledat jen na cestě snižování výzbroje k jednotné, poměrně nízké úrovni. Francie nechce Německu upírati rovnoprávnosti, ale vyžaduje od něho, aby bylo trpělivé a uznávalo svoje mezinárodní závazky. Na doklad své dobré

vůle rozvíjí pak francouzský ministr zahraničních věcí Paul-Boncour skutečně konkrétní a obsáhlý program odzbrojovací, který bere Německu výmluvu, že odzbrojování ztroskotalo a spojenci, jmenovitě Francie, nedodrželi své závazky z mírových smluv. Francie vyvrací především také námitku německou, že chce zavést nějakou jednostrannou zkušební periodu pro Německo, během které by se jednalo jen o další oběti Němců a Francie zůstala by v kritické posici pozorovatele, který může po zkoušce projevit svoji nespokojenost a odmítnout příslušný díl, připadající na něho. Francie mohla by prý, podle tohoto výkladu, po uplynutí čtyřleté zkušební lhůty odmítnout vstup do druhé stejně dlouhé periody skutečného snižování zbrojení pod zámkou, že Německo není odzbrojeno podle předpisů a neprovedlo, co bylo na něm. Nyní Francie vysvětluje docela určitě, že neběží o takovéto přísné rozlišení dvou period, nýbrž že už v první by Francie sama také prováděla ustanovení odzbrojovací konvence, to jest přeměňovala svou armádu na krátkodobou milici a předepsaný rozměr, byla by ochotna dokonce také již v této době snížit letectví o polovinu a zrušit vůbec těžká bombardovací letadla, jestli při tom dojde zároveň k internacionalisaci letectví civilního. Obojí proces přeměny armády německé i francouzské odehrával by se docela souhlasně, byl by jak se říká synchronisován, takže o rovnoprávnost bylo by úplně postaráno. Jen ostatní válečný materiál počal by se uvádět na rovnou míru teprve v druhé čtyřleté periodě. I při tom bylo by snahou dospěti k vyrovnání na co nejnižší úrovni. Na nabídku takto stylisovanou nemohlo ovšem nyní zase Německo odpovědět briskním odmítnutím. Bylo zřejmě přivedeno do značných rozpaků, poněvadž mu nezáleží na vyrovnání směrem dolů, nýbrž chce vlastně dosáhnouti uvolnění k rozmachu směrem nahoru. Poněvadž tato snaha je nejen nelegitimní, nýbrž i v rozporu s docela sobeckými zájmy jiných států, namnoze Německo dosti protežujících, nesmí ji přiznati otevřeně a počíná si proto vyhýbavě. Replika došla v polovici ledna a skládá se většinou z protiotázek, jimiž Německo žádá nejen bližší objasnění, nýbrž hledí naopak zase francouzskou vládu uvést do úzkých. V podstatě otáčí se spor okolo otázky, kdy má dojít k efektivní rovnoprávnosti Německa, to jest, zda se mu mají povolit určité zbraně ihned, či zda má na ně ještě nějaký čas čekat, po případě dočkat se jejich zrušení také na druhé straně. V celku nepovažuje se však již sblížení za nedosažitelné a očekává se nový zá-
krok prostředkovacích mocností, Anglie a Italie.

K tomuto sprostředkování ukazuje také schůzka britského ministra zahraničních věcí sira Johna Simona s Mussolinim po jeho vánočním pobytu na Capri. Anglický ministr, který před tím konferoval s francouzskými státníky v Paříži, hledal s Mussolinim zřejmě střední linii, podle níž by bylo možno požadavky německé a francouzské vyrovnati. Soudilo se, že Mussolini, zpracovaný před tím Göringem, bude horlivým přímluvčím německé these výzbrojní, takže konciliantní směr, který v Anglii naznačil již Baldwin, bude dále posílen. Ohlašovalo se dokonce zvláštní memorandum Mussoliniho, směřující k tak zv. revisi zbrojení a tudíž zvyšující německou kvotu. Komuniké, vydané o poradách, ukázalo však, že k takovýmto dalekosáhlým důsledkům nedošlo, že zejména Anglie nemíní vykonávat žádný určitý nátlak na spojence, nýbrž že vše zůstává při starém. Nasvědčovalo tomu zvláště podržení formule „omezení a snížení zbrojení“, ražené v Ženevě. — Konservativní stanovisko anglické triumfovalo tu i v druhé nebezpečné otázce, reformě Společnosti národů. Italové přivedli tuto otázku, jak známo, na pořad přímým usnese-

ním Velké rady fašistické, která učinila další trvání ve Společnosti závislé na její přeměně v hlavě i v údech. Nyní prohlašovalo se úředně, že reforma není tak aktuální, že se tím rozhodně nesmí komplikovat situace beztak již dost choulostivá a všechna pozornost musí být soustředěna výhradně k rozřešení otázky odzbrojovací. Na toto stanovisko měly ovšem také vliv předcházející projevy dvou velmocí ve Společnosti národů nezastoupených, ale v poslední době čím dále tím více s Ženevou kooperujících, Spojených států a Ruska. President Roosevelt vyslovil se ve svém projevu při oslavě památky Wilsonovy neobyčejně pochvalně o práci Společnosti národů, a státníci sovětsí, Molotov a Litvínov, vyzdvihli se zvláštním důrazem její funkci mírotvornou. Byl v tom zejména u Rusů zřejmý hrot proti Japonsku, ale také proti Německu, které rovněž Společnost národů demonstrativně opustilo, a dobrý úmysl podepřít Společnost národů v obtížné periodě jejího vývoje. Akce Mussoliniho, vypočtená do značné míry právě na podporu států stojících mimo Společnost národů byla tím rozhodně kompromitována.

Rumunská liberální strana, která převzala v polovici listopadu dědictví režimu národně-selského, vypsalá nové volby na 20. prosince, které přinesly obvyklý výsledek, tři čtvrtiny mandátů pro stranu vládní. Charakteristickou známkou těchto voleb bylo však tentokráte, že volební listiny jedné skupiny, tak zv. železné gardy, představující rumunský fašismus, nebyly připuštěny a organizace sama včas rozpuštěna. Řádění těchto radikálních a antisemitských živlů, navazujících přímo na vzory italské a německé, nebylo Vajdou-Vojevodem a policejními orgány řádně potíráno, takže se stávalo přímo národním nebezpečím. Vůdce liberálů nový ministerský předseda Joan Duce hleděl zde dohoniti pevnou rukou, co bylo zameškáno. To se mu však stalo osudným. Padl za oběť útoku gardistického fanatika, jako první z řady těch, kteří byli vyhlédnuti za cíl teroristických útoků potlačovaného hnutí. Jeho smrtí byla vyvolána vládní krize jednak pro spor v liberální straně mezi generací starší a mladší, jednak pro otázku, má-li se definitivně sčítovat s nespolehlivými živly ve státní správě a pochybnými živly kamarily, překážející ráznosti a účinnosti vládních opatření. V čelo důsledného očištného úsilí postavil se ministr zahraničních věcí Titulescu, který odmítl převzít místo v nové vládě, kterou byl po zatímním předsednictvu Anghelcově pověřen vůdce mladých Tatarscu, dokud se mu nedostane od krále pevných záruk radikální změny v osobách i systému. Po několika dnech nejistoty energické stanovisko Titulescovo triumfovalo, a je oprávněna naděje, že nebezpečí zmatků v Rumunsku je odvráceno a pevná linie spojenecké politiky zajištěna.

Čilá politická aktivita, která se rozvíjela v posledních měsících na Balkáně, vykryštovala se v návrh smlouvy, sdružující všechny balkánské státy na linii ženevské politiky pokojné spolupráce. Je to logický závěr přátelského paktu, spojujícího Řecko a Turecko, i Jugoslavii a Rumunsko a opět tyto státy navzájem, při čemž Bulharsko nemá se vylučovat, nýbrž naopak zve se co nejupřímněji k účasti. Je přirozeno, že jeho postavení jako státu, který z poslední války vyšel značně oslaben, je poněkud zvláštní a vyžaduje určitých ohledů. Naproti tomu nemůže však Bulharsko očekávat, že by se jeho přístup vykupoval podstatnými obětmi, že by mohlo klásti své podmínky ve směru revisionistickém. Se strany turecké, rumunské i jihoslovanské vyvinulo se mnoho úsilí, aby rozhodnutí bylo Bulharsku usnadněno, kteréžto snahy vyvrcholily ve slavnostní návštěvě bulharských krá-

lovských manželů v Bělehradě v doprovodu ministerského předsedy Mušanova, přesto však nepodařilo se dosud zajistit připojení Bulharska v téže řadě ku státům ostatním. Řecký ministerský předseda Maximos podnikl na počátku ledna okružní cestu po hlavních městech západoevropských mocností, aby získal pochopení a souhlas pro tuto akci, což se mu také v plné míře podařilo. Pokud jde o Francii a Anglii mohl si ovšem býti sympatiemi pro sjednocení Balkánu předem jist. V tomto prostředí byla práce konsolidační v duchu ženevském právě v této nebezpečné oblasti uvítána s dvojnásobnou radostí. Římu pak nezbylo, než udělat přívětivou tvář ku hře, která povážlivě kříží jeho dosavadní tendence k hegemonii na Balkáně, vykonávané podle osvědčeného hesla „divide et impera“. Maximos požádal dokonce docela upřímně Mussoliniho, aby působil se své strany na Bulharsko ve smyslu pozitivním, což Duce mohl přislíbiti tím snáze, že věděl, jak asi Bulharsko každou demarši v tomto směru přijme. Na každý způsob balkánský pakt bude v nejbližší době podepsán aspoň mezi čtyřmi mocnostmi, jež nemají již vzájemných překážek a bude koncipován tak, aby nejen Bulharsko, nýbrž i Albánie mohly se státi kdykoli to se své strany uznají za vhodné, jeho členy. Pokud jde o Albánii, je ovšem její postavení určeno těsným spojením s Itálií na základě smluv z let 1926—27, v poslední době však ukazovaly se nesporné známky snahy tohoto státu uvolniti se z příliš těsného objetí italského. Finanční a hospodářská závislost drobného státu jest však taková, že nelze říci, pokud jeho pozdní snahy o osamostatnění mohou se setkati s úspěchem a není také známo, že by byl Maximos v této věci hleděl v Římě vymoci pro Albánii povolení.

Malá dohoda měla v lednu na pořadu dvě důležité konference, věnované hospodářským i politickým otázkám, jež původně měly se konati současně již na počátku měsíce v Praze a v Záhřebě. Rumunská krise oddálila schůzi ministrů ve Stálé radě, jen Hospodářská rada, obeslaná experty, mohla zahájit práci podle programu dne 9. ledna v Praze. Úkolem těchto porad bylo jednak zintenzívnění vzájemného obchodu v nejbližší době jako opatření, čelící hospodářské krizi všech tří států Malé dohody, jednak budování základů těsnějšího hospodářského společenství podle plánu, který byl vytčen spolu s pevnější organizací politickou již na podzim roku 1932. Porady, které trvaly nepřetržitě osm dní a měly ryze pracovní ráz, přinesly výsledky, uložené v šestnácti resolucích, směřujících k lepší úpravě vzájemného styku a přizpůsobení administrativy i legislativy spojeneckých států k zabezpečení kapitálové účasti v podnikání a k usměrnění výroby i směny. Je to dílo, rozpočtené na daleké lhůty, jež bude však nyní krok za krokem sledováno a budováno stále více do hloubky i do šíře. Ve všech státech budou zřízeny zvláštní meziministerské orgány, které budou bdít nad vykonáváním usnesení a převádět je ve skutek. Stálá rada ministrů bude vyžadovat při každé schůzi zprávy o pokračování díla. Není tu úmyslem budovati nějaké výlučné společenství, nýbrž dáti základ organickému spojení celé střední Evropy, jež však podle daných zkušeností může se budovat jedině tam, kde jsou pro to politické předpoklady. Širší plány středoevropské jednoty hospodářské ztroskotaly na politických předpokladech a požadavcích, kladených zejména Maďarskem. Malá dohoda může tedy počítati jen u sebe, a tu na konstrukci zde rozvrženou bude pak možno připojiti snáze složky další. Pro nejbližší budoucnost bylo usneseno vytýčit program padesátiprocentního zvýšení obrátu tím způsobem, že dodatečný vývoz z jednoho státu bude kryt dodatečným dovozem ze státu druhého. Rok od roku bude se pak na základě toho,

co v roce předešlém bylo dosaženo, pracovati dále. — Ke konci měsíce sešla se Stálá rada, obeslaná ministry v Záhřebě, aby zaujala stanovisko k běžným záležitostem. Nic sensačního nedalo se očekávat od této pravidelné schůzky, která patří k běžné rutině spolku a neosvědčilo se zejména předvídání, že zde dojde k jednotnému uznání sovětského Ruska a dokonce k delegaci všem třem státům společného vyslance do Moskvy. Projednal se jen aktuální stav otázky odzbrojovací, na níž má ministr dr. Beneš jako zpravodaj odzbrojovací konference přímou účast, přehlédla se agitace revisionistická a učiněna opatření na její paralysování, schválila se usnesení Hospodářské rady ze zasedání pražského a odkázala dalšímu provádění jednotlivým vládám a byla konstatována obvyklá shoda v názorech o dalším postupu.

Rakousko bylo v polovici ledna zachváčeno novou vlnou krise, která tentokrát ukázala povážlivé slabiny samotného křesťansko-sociálně-heimwehrského režimu Dollfussova. Mnohem horší nežli teroristické útoky hakenkrajclerské mládeže musí se jevit nespolehlivost špiček branné organizace heimwehrů, o níž se vláda vedle ryze administrativních orgánů výhradně opírá, zvláště když při tom právě také v těchto orgánech objevují se lidé zavázaní Německu. Komploty, organizované přidělcem německého vyslanectví hr. Waldem-Pyrmontem, jsou pozoruhodné zejména jako příznak, a Rakousko bylo tím postaveno před rozhodnutí pustiti se do otevřené roztržky s říší a přeorientovat se podle toho i vnitropoliticky nebo nechat si všechno líbit a dříve či později podlehnout. Zdá se, že kancléř odhodlal se přece učiniti i poslední, nezbytný krok v důsledném boji proti všenněmectví. Byl k tomu povzbuzen přímo se strany italské. Státní tajemník a osobní důvěrník Mussoliniho Suvich, který právě v té době přijel do Vídně, poskytl Dollfussovi nezbytné morální podpory, bez níž by se byl ovšem k energickému protestu v Berlíně s přímou pohrůžkou stížnosti podle čl. 11. u Společnosti národů v Ženevě nikdy neodhodlal. Zároveň vznesl apel na rakouské dělnictvo v odborových organizacích sociálně-demokratických, aby se připojilo k reorganizaci státu na podkladu stavovském, což ovšem předpokládá určité zapření marxismu a odstavení nejvíce prononcovaných vůdců. Nejvýznamnější na tom je, že Itálie, která loňského roku se ještě zřejmě distancovala od ostatních obránců rakouské nezávislosti a zejména šetřila citlivosti Německa vzhledem k tribunálu ženevskému, nyní konečně obrací, což je nejslibnější vyhlídkou i pro spolupráci středoevropskou, která jedině může, bude-li opravdu svorná (francouzsko-italsko-malodohodová), poskytnout Rakousku spolehlivého umístění a zabezpečení.

Situace na dalekém východě líčí se až dosud jako zachmuřená a zejména projevy sovětských státníků i vojevůdců vynikají v poslední době zvláštní bojovností. Vysvětlení tohoto zjevu je však dosti jednoduché. Sověty musily si dlouho ukládati mimořádnou trpělivost a snésti mnohé pokoření se strany výbojného japonského militarismu, aby nyní, když se jim podařilo získat čas pro účinná technická opatření na sibiřské frontě a získat velmi cennou diplomatickou oporu na západě i v Americe, hleděly si zameškané vynahradiť. Ale právě tyto skutečnosti vedou na druhé straně Japonsko k nápadnému zmírnění tónu a všechny známky nasvědčují, že v Tokiu padlo již rozhodnutí spokojiti se s tím, co bylo dosaženo a konsolidovat zisky kampaně předešlých dvou, tří let. Ministr války Araki, který byl hlavním exponentem válečné strany, odstoupil. Ministr zahraničních věcí

H i r o t a prohlásil ochotu jednati o koupi východočínské dráhy a v Mandžusku bude obnoveno císařství korunovací posledního člena staroslavné dynastie, dosavadního presidenta P u y i h o.

Dr. R. Procházka.

LITERATURA.

JUDr. JAROSLAV KREJČÍ: 1. ZÁSADA PRÁVNOSTI STATNÍCH FUNKCÍ A ZÁSADA ZÁKONNOSTI SPRÁVY. — Praha 1931, str. 180, cena Kč 40.—.

2. PRINCIPY SOUDCOVSKÉHO ZKOUMÁNÍ ZÁKONŮ V PRÁVU ČESKO-SLOVENSKÉM. — Praha 1932, str. 143, cena Kč 40.—. Obě nákladem vydavatelství časopisu „Moderní Stát“.

Dvě poslední práce Krejčího vzájemně se doplňují a vykazují veškeré typické znaky charakteristické pro metodu tohoto spisovatele.

První kniha jest zpracování problému označeného v záhlaví podle metody srovnávací právovědy a jest vítati, že rozsah pozitivně-právního materiálu, kterého zde Krejčí používá, neomezuje se jen na právní řády, které obvykle zajímají spisovatele pracující podle této metody, nýbrž zahrnuje v sobě i takové právní řády, kterým většina autorů nevěnuje pozornosti. Tak Krejčí v oddíle, kde se zabývá konstatováním všeobecnosti zásady právnosti státních aktů, poukazuje i na právní řád Ruské říše před konstitučními reformami z roku 1905. Samozřejmě, že takové rozšíření objektu vědeckého zkoumání značně přispívá k „všeobecnosti“ stanovených zásad a proto i theoretické závěry, ku kterým dospívá Krejčí, jsou sto, aby čelily výtce, že západní „všeobecná theorie státu a práva“ neprávem přivlastňuje si ráz všeobecnosti jsouc ve skutečnosti toliko teorií práva a státu romano-germano-anglosaské kultury.

Tato monografie Krejčího se skládá stejně jako jeho předchozí práce, věnovaná otázce základních občanských práv a zásadě rovnosti před zákonem, ze dvou dílů. Díl I. jest věnován problému právnosti státních funkcí, díl II. zabývá se otázkou legality správních aktů jako zvláštním uplatněním zásady právnosti státních funkcí.

Základem úvah Krejčího jest zásada, že „každé právní pospolitosti, kterou nazýváme státem, jest immanentní existence kompetenčních norem, o něž se opírá výkon všech státních funkcí“ (str. 5.). V tomto směru tvrzení autora lze jen doplniti, že tato zásada má širší význam a platí pro každou právní osobu. Bez tohoto postulátu není vůbec možno pochopiti, jak jednání jednotlivců lze přičítati zvláštní myšlenkově konstruované osobě a že tudíž i stát, s hlediska právního, naše myšlení může chápati jen jako souhrn právních předpisů určujících činnost jednotlivců jako orgánů pospolitosti. Tento postulát Krejčí jmenuje zásadou p r á v n o s t i státních aktů a definuje ji jako „redukovatelnost aktu, ať nepřímo nebo přímo, na nejvyšší pozitivně právní normu“ (str. 19.). Dále se zabývá Krejčí zevrubným vymezením tohoto pojmu a jeho podstatných znaků, kterými se liší od pojmu legality v různých významech tohoto termínu, jak jej chápají různí autoři, a podotýká, že legalita formální chápaná jako odvozenost aktu od zákona, třeba i prostřednictvím jiné normy, spadá s pojmem právnosti v jedno. (Str. 17). Krejčí zdůrazňuje, že zásada právnosti státních aktů jest zásada právně-theoretická, že platí tudíž pro každý právní řád, uznává však, že v jednotlivých pozitivně právních řádech význam této zásady může býti zúžen a to tím, že pozitivně právní ustanovení vylučuje v určitém směru přezkoumání určitých aktů po stránce jejich právnosti a tím dává možnost přičítati státu akty, které nelze redukovati na ohnisko právního